

**Аналіз
розвитку Розширеної Ініціативи
«Лікарня, доброзичлива до дитини» в Україні за 2025 рік**

(Романенко Л.В., Мельник Т.М.)

Грудне вигодовування й харчування грудним молоком давно стали нормативним стандартом щодо годування немовлят. Медичні та психологічні переваги грудного вигодовування підтверджуються багаторазовими короткостроковими й довгостроковими дослідженнями. Грудне вигодовування забезпечує найважливіший захист від інфікування і є найкращим, безпечним та стійким джерелом харчування!

Грудне вигодовування має критично важливе значення для виживання, здоров'я, харчування та розвитку дітей, а також для здоров'я матерів (Заява Сімдесят першої сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я від 26 травня 2018 року).

Кожна дитина має право на забезпечення її раціональним харчуванням, що надає можливість фізіологічного розвитку і формування здоров'я (Конвенція ООН про права дитини).

Основні переваги масштабного впровадження ГВ:

- Зниження смертності: Порятунок понад 800 тисяч дитячих життів щорічно.
- Захист від інфекцій: Антитіла в грудному молоці захищають від інфекційних захворювань.
- Здоров'я матері: Окрім дитини, грудне вигодовування має переваги для здоров'я жінки.

Захист, просування та підтримка грудного вигодовування значною мірою сприяють досягненню Цілей у сфері сталого розвитку відносно харчування та здоров'я та є одним з основних компонентів якісної медичної допомоги.

Належна, науково обґрунтована та своєчасна підтримка щодо годування дітей грудного та раннього віку при надзвичайних ситуаціях рятує життя, забезпечує захист харчування, здоров'я та розвитку дитини, а також приносить користь матерям та сім'ям. В умовах надзвичайної ситуації дуже важливо скоротити ризики, пов'язані з практиками, які заважають повноцінному грудному вигодовуванню!

Грудне вигодовування є одним із найкращих способів, яким мама може турбуватися про свого малюка. Воно дає не тільки їжу, захист від інфекційних хвороб, але й емоційне заспокоєння.

В умовах війни надзвичайно важливо всіма силами намагатися налагодити та зберегти грудне вигодовування. Адже грудне молоко – це їжа, яка завжди з тобою.

Грудне молоко є основною їжею для малюків щонайменше до 6 місяців. ВООЗ рекомендує продовжувати грудне вигодовування до 2 років і більше.

У реальності війни, через брак сну, втому, стрес, відсутність комфортних умов для життя, українським жінкам буває складно налагодити чи продовжувати грудне вигодовування. Важливо, щоб рідні, друзі або просто люди, які знаходяться поряд із матерями з немовлятами, всіляко підтримували їх та піклуватися про те, щоб вони мали достатньо їжі, води та місце, де можна спокійно нагодувати свого малюка.

Під час рятування від обстрілів в бомбосховищах або підвалах, при переїзді в безпечні місця транспортом, в умовах, коли немає води та електрики, грудне молоко — це завжди чиста, тепла і поживна їжа.

Організації які підтримують грудне вигодовування проводять заходи для привернення уваги широкої громадськості до даної проблеми. Проводяться роз'яснювальні лекції для вагітних жінок, матерів-годувальниць, персоналу пологових будинків та ін. За участю засобів масової інформації з'являються репортажі, замітки про користь і необхідність природного вигодовування.

Етапи підтримки грудного вигодовування в світі

• 1974р. – 27-а ВАОЗ – відзначено зниження розповсюдження ГВ пов'язане з активним просуванням на ринках замінників грудного молока (проблема вперше винесена на обговорення).

• 1979р. Спільна заява ВООЗ/ЮНІСЕФ: «Грудне вигодовування є невід'ємною складовою частиною репродуктивного процесу, а також ідеальним способом годування немовлят».

• 1981р. Міжнародне зведення правил маркетингу замінників грудного молока.

• 1989р. Спільна декларація ВООЗ/ЮНІСЕФ «Охорона, заохочення та підтримка практики грудного вигодовування. Особлива роль родопомічних служб».

Резюме декларації – 10 кроків успішного грудного вигодовування.

• 1991р. Нарада Міжнародної педіатричної асоціації (Анкара): прийнята програма - Ініціатива ВООЗ/ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини».

• 2001р. Прийнята «Глобальна стратегія з годування дітей грудного та раннього віку», в основу якої покладено повагу, захист та дотримання прав людини.

• 2009 р. Посібник ВООЗ/ЮНІСЕФ «Ініціатива «Лікарня, доброзичлива до дитини» Комплексний догляд остання редакція».

До 10 кроків успішного грудного вигодовування додано сучасні вимоги:

- Дотримуватись Зведення правил збуту замінників грудного молока.
- Доброзичливе ставлення до матері.

- ВІЛ та вигодовування немовлят (не обов'язково).

Рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я по вигодуванню дітей раннього віку:

- Розпочинати грудне вигодовування протягом першої години після народження

- Виключно грудне вигодовування протягом перших шести місяців життя
- Після цього вводити безпечний і адекватний прикорм
- Продовжувати грудне вигодовування до двох років і більше

З початку введення ініціативи ВООЗ ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини» - сучасні принципи ведення лактації та грудного вигодовування почали впроваджуватися і в медичних закладах України. Зокрема спільне перебування матері і дитини, збереження теплового ланцюжка, вигодовування дитини за вимогою, відмова від використання пляшечок, пустушок поширення інформації про переваги грудного вигодовування серед населення.

Перша галузева «Програма підтримки грудного вигодовування дітей в Україні 1996-98рр.», основною метою якої було збільшення розповсюдження та тривалості грудного вигодовування дітей в Україні, увійшла як складова до Національної програми «Діти України» і була розпочата у 1996 році.

Перша галузева «Програма підтримки грудного вигодовування дітей в Україні 1996-98рр.», основною метою якої було збільшення розповсюдження та тривалості грудного вигодовування дітей в Україні, увійшла як складова до Національної програми «Діти України» і була розпочата у 1996 році.

Наступним етапом заохочення грудного вигодовування в Україні стала розробка програми підтримки грудного вигодовування дітей, затверджена наказом МОЗ від 09.03.2000 № 50 «Про впровадження програми «Підтримка грудного вигодовування дітей в Україні на 2000–2005 роки» .

З 2001 року розпочата сертифікація закладів охорони здоров'я на відповідність критеріям «Лікарня, доброзичлива до дитини».

З 2004 року в закладах системи охорони здоров'я України, де отримують медичну допомогу матері і діти, впроваджується Розширена Ініціатива ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини» (далі - РІЛДД), яка передбачає, окрім питань підтримки грудного вигодовування, впровадження ефективних сучасних перинатальних технологій в родопомічних закладах.

Ключові компоненти Розширеної Ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини» – акцент на первинну медичну допомогу, важливість консультування та запровадження підходів, доброзичливих до дитини, матері і всієї родини. РІЛДД - є невід'ємною частиною правової та політичної бази України у сфері охорони материнства і дитинства.

Положення Розширеної Ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини» щодо грудного вигодовування немовлят та дітей раннього віку та впровадження сучасних перинатальних технологій внесені до основних наказів-протоколів МОЗ з акушерства та педіатрії.

У 2018 році ВООЗ та ЮНІСЕФ завершили багаторічну спільну роботу з напрацювання нових керівних настанов для подальшого впровадження «Десяти кроків успішного грудного вигодовування». Оновлені і осучаснені 10 кроків опубліковані і доступні для ознайомлення та впровадження. Нові «10 кроків» не відрізняються кардинально від колишньої редакції, але містять суттєві зміщення акцентів, базуючись на багаторічному досвіді впровадження програми. Так, критично важливими організаційними процедурами названі наступні (кроки 1-2):

- 1а Повне дотримання Міжнародного Зведення правил маркетингу заміників грудного молока та відповідних резолюцій Світової Асамблеї Охорони Здоров'я
- 1б. Наявність письмової політики щодо годування немовлят і регулярне інформування про неї персоналу та батьків
- 1в. Створення постійних систем моніторингу та управління даними.
- 2. Забезпечення достатніх знань, компетентності та навичок персоналу для підтримки грудного вигодовування.

Забезпечення/посилення реалізації та стійкості ІЛДД на рівні країн. Задачі національної програми ІЛДД

Кожен заклад, який надає послуги по охороні материнства і дитинства повинен:

- Виконувати 10 принципів успішного грудного вигодовування
- Необхідно, щоб заходи, які заважають ранньому початку спілкування матері і дитини приймалися виключно в тих випадках, коли для цього є медичні покази.

Піклування про матерів - додатковий критерій програми ЛДД

- жінці пропонується вибрати супроводжуючу особу, яка буде забезпечувати їй постійну фізичну і/або емоційну підтримку під час пологів;
- при бажанні жінка може пити та їсти легку їжу під час перейм;
- жінці пропонують використовувати немедикаментозні методи зняття болю (за виключенням випадків, коли виникає необхідність в знеболюючих засобах або анестезії);
- жінці рекомендують ходити та рухатись під час перейм, приймати найбільш зручну для себе позу, за виключенням випадків, коли виникають ускладнення;
- в процесі пологової допомоги не допускаються інвазивні процедури, такі як прокол плідного пузиря, епізіотомія, прискорення та сповільнення пологів, кесарський розтин, за виключенням випадків, коли це необхідно і причина маніпуляцій матері пояснюється.

Форми підтримки матерів

Підтримка, яка здійснюється:

- державою, через систему охорони здоров'я
- громадськими організаціями
- групами підтримки
- родиною

Підтримка з боку системи охорони здоров'я

- Навчання матері на етапі антенатального нагляду
- Навчання та підтримка в пологовому стаціонарі
- Ранній патронаж після виписки з пологового будинку або візит до клініки
- Консультування по телефону
- Створення груп підтримки матерів
- Школа відповідального батьківства

Яку підтримку може отримати мати за місцем проживання стосовно грудного вигодовування та догляду за немовлям?

- Підтримка сім'ї
- Медичне обслуговування та первинний патронаж
- Група підтримки матерів
- Громадські організації, і-нет-сайти

В Україні Принцип 10-й з 12 принципів успішного грудного вигодовування регламентує заохочувати створення груп підтримки грудного вигодовування і направляти до них матерів після виписки з лікарні або клініки.

У групах підтримки матерів:

- Підсилюються традиційні звички жінок отримувати поради від родичів і друзів.
- Можна розраховувати на допомогу в будь-який час доби.
- Допомога надається досвідченими матерями.
- Матері здобувають впевненість у собі і привчаються обходитися власними силами.

Основні результати впровадження

Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» в Україні

Методичне забезпечення, моніторинг, оцінку та координацію діяльності регіональних центрів підтримки грудного вигодовування, органів та закладів охорони здоров'я з реалізації Положень Розширеної Ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини» здійснює відділ контролю якості надання медичної допомоги департаменту організаційно-методичної допомоги ДНП «Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит» МОЗ України».

В регіонах України ці функції виконують регіональні організаційно-методичні моніторингові центри (наказ МОЗ від 28.10.2011 №715 «Про подальше впровадження Розширеної Ініціативи "Лікарня, доброзичлива до дитини" в Україні»).

В 2023-2025рр. Регіональними центрами здійснювався моніторинг діяльності закладів охорони здоров'я, які мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини», в офлайн- та онлайн- режимі з метою перевірки дотримання принципів підтримки грудного вигодовування, в т.ч. Міжнародного зведення правил збуту заміників грудного молока. Навчання персоналу закладів охорони здоров'я у 2022-2025 роках, в умовах повномасштабного вторгнення рф в Україну, проводилось регіональними центрами переважно в он-лайн режимі. Серед активно працюючих слід відмітити центри наступних регіонів України: м. Києва, Львівський, Черкаський, Одеський.

Так, Київський міський методично-організаційний моніторинговий центр з підтримки грудного вигодовування у 2025 році продовжив системну роботу, спрямовану на розвиток та координацію діяльності закладів охорони здоров'я міста Києва у сфері підтримки грудного вигодовування, впровадження сучасних міжнародних стандартів допомоги матерям та новонародженим, а також підвищення професійної компетентності медичних працівників. Загалом упродовж року у навчальних та просвітницьких заходах, організованих або проведених за участі Центру, взяли участь понад 620 – фахівці закладів охорони здоров'я міста Києва.

Проведення Всеукраїнських освітніх заходів:

У співпраці з ДУ «Центром громадського здоров'я» спільно з ДНП «НДСЛ «Охматдит» МОЗ України» було організовано та проведено два Всеукраїнські навчальні майстер-класи на тему: «Сучасне ведення лактації та грудного вигодовування».

Метою заходів було підвищення професійної компетентності медичних працівників щодо сучасних доказових підходів до підтримки грудного вигодовування відповідно до міжнародних рекомендацій ВООЗ та ЮНІСЕФ. У майстер-класах взяли участь понад 3000 медичних працівників з різних областей України, серед яких:

- лікарі акушери-гінекологи
- лікарі неонатологи
- лікарі-педіатри
- лікарі загальної практики — сімейної медицини
- акушерки
- медичні сестри.

СУЧАСНЕ ВЕДЕННЯ ЛАКТАЦІЇ ТА ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ майстер-клас 5 балів БВП
16 липня • 13:30 – 18:30

Спікерки:

 НАТАЛІЯ УСЕНКО ФАХИВНИЦЯ З ПРОВІДАННЯ НЕІНВЕЗИВНИХ ЗАБОРІВАНЬ, ЦЕНТР ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я	 ЛІДІЯ РОМАНЕНКО В.О. ЗАСТУПНИКА ГЕНЕРАЛЬНОГО ДИРЕКТОРА НОСІ «ОХМАТДИТ» МОЗ УКРАЇНИ З ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ, ТРЕНЕРКА З ПІДТРИМКИ ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ	 ТЕТЯНА ГАВРИЛЕНКО ЗАВДУВАНКА ФІЛІ МІСЬКОГО КОНСУЛЬТАТИВНО-ДИАГНОСТИЧНОГО ЦЕНТРУ МІ ДАРИЦЬКОГО РАЙОНУ М. КИЄВА, ПЕДІАТРИЧНА КОНСУЛЬТАНКА З ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ НСДСЛ	 КСЕНІЯ СОЛОВЕЙ ЗАСНОВНИЦЯ ГО «МОЛОЧНИРИ» УКРАЇНИ, ПОСКОЛОДНИЦЯ, КОНСУЛЬТАНКА З ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ	 ВІТАЛІНА ВОРОБЕЙ ЗАВДУВАНКА ВІДДІЛЕННЯ КИЇВСЬКОГО МІСЬКОГО МЕТОДИЧНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МОНИТОРИНГОВОГО ЦЕНТРУ З ПІДТРИМКИ ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ, ЛАВКА АКУШЕР-ГІНЕКОЛОГІН ВІЩОЇ КАТЕГОРІЇ, К.М.Н.
---	--	---	--	---

Одним із спікерів заходів виступила керівник Київського міського методично-організаційного моніторингового центру з підтримки грудного вигодовування, яка представила сучасні підходи до організації підтримки лактації у медичних закладах,

алгоритми ведення складних випадків лактації, а також практичні інструменти ефективного консультування матерів щодо грудного вигодовування.

Особлива увага під час майстер-класів приділялася:

- ранньому контакту «шкіра до шкіри»;
- ранньому початку грудного вигодовування;
- підтримці грудного вигодовування у передчасно народжених дітей;
- профілактиці лактаційних ускладнень;
- організації підтримки грудного вигодовування в умовах воєнного часу

З метою координації діяльності медичних закладів столиці та впровадження єдиних підходів до підтримки грудного вигодовування у травні та жовтні 2025 року Київським міським методично-організаційний

моніторинговий центром було організовано та проведено дві міські науково-практичні конференції та круглі столи за участі представників 41 закладу охорони здоров'я міста Києва, які надають акушерську, неонатологічну та педіатричну допомогу. Загальна кількість учасників становила понад 250 фахівців.

Під час заходів розглядалися питання:

- впровадження сучасних міжнародних рекомендацій щодо підтримки грудного вигодовування;
- розвиток Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини»;
- організація підтримки лактації у пологових стаціонарах;
- взаємодія акушерської, неонатологічної та педіатричної служб;
- підтримка грудного вигодовування серед соціально вразливих категорій населення;
- підтримка грудного вигодовування в умовах воєнного часу.

Важливим напрямом діяльності Київського міського методично-організаційно моніторингового центру стало проведення виїзних навчальних тренінгів у закладах охорони здоров'я міста Києва.

У 2025 році було проведено 18 навчальних тренінгів, у яких взяли участь понад 320 медичних працівників.

Під час тренінгів відпрацьовувалися практичні навички:

- техніка правильного прикладання дитини до грудей;
- оцінка ефективності грудного вигодовування;
- профілактика та корекція лактаційних ускладнень;
- підтримка лактації у складних клінічних ситуаціях;
- ефективне консультування матерів.

Під час навчальних заходів для медичних працівників розглядалися особливості підтримки грудного вигодовування у кризових умовах, методи психологічної підтримки матерів, а також роль медичних працівників у збереженні лактації у складних життєвих обставинах.

Особлива увага приділялася формуванню навичок дружнього та емпатійного спілкування з матерями, що відповідає принципам Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини».

З метою моніторингу якості надання допомоги з підтримки грудного вигодовування в закладах охорони здоров'я та виявлення проблем з вигодовуванням немовлят, з якими стикаються матері на всіх етапах надання медичної допомоги, спільно зі співробітниками МОНРЦ НДСЛ «Охматдит» МОЗ України (відділ контролю якості надання медичної допомоги), Київського регіонального методично-організаційного центру та громадської організації «Асоціація свідомого батьківства» було розроблено та впроваджено «Анкети» для матерів. З 2018 року проводиться анонімне онлайн опитування матерів з метою визначення найбільш актуального кола питань та накопичення інформації про дотримання працівниками ЗОЗ України принципів підтримки грудного вигодовування та доброзичливого ставлення до дитини, у т.ч. вимог Міжнародного зведення правил збуту заміників грудного молока. Опрацьовані та проаналізовані результати анкетування доведені до відома структурних підрозділів з питань охорони

здоров'я обласних та міських державних адміністрацій та регіональних моніторингових центрів з метою використання в роботі.

Кафедрою неонатології та кафедрою педіатрії, дитячої кардіології та кардіохірургії НУОЗ ім. П.Л. Шупика щорічно проводяться цикли тематичного удосконалення «Сучасна практика грудного вигодовування та підготовка лікувальних закладів на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини», «Організація грудного вигодовування новонароджених і немовлят та виходжування методом мати-кенгуру передчасно народжених дітей»

ДОБІРКА КОРИСНИХ
ПОСИЛАНЬ ПРО НАВЧАННЯ
В НУОЗ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА

Забезпечується постійне оновлення загальноукраїнських Реєстрів.

Система проведення оцінки/переоцінки закладів охорони здоров'я на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» визначена наказом МОЗ від 28.10.2011 № 715 «Про подальше впровадження Розширеної Ініціативи "Лікарня, доброзичлива до дитини" в Україні». Перший заклад було сертифіковано у 2001 році. В Україні є достатній ресурс для проведення ефективної роботи з навчання медичних працівників та проведення оцінок лікувальних закладів (Підготовлені національні та регіональні тренери та спеціалісти з оцінки та переоцінки ЗОЗ).

В умовах повномасштабного вторгнення РФ в країну, впродовж 2022-2025 років була призупинена робота з переоцінки закладів охорони здоров'я на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» за графіками затвердженими МОЗ України. При цьому, робота щодо первинної оцінки закладів охорони здоров'я, зокрема первинної ланки, на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» продовжується силами регіональних спеціалістів з оцінки.

Організаційно-методична допомога за цим напрямком здійснюється співробітниками Відділу контролю якості в онлайн-режимі.

Забезпечено перегляд Реєстру закладів охорони здоров'я на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини».

Поповнювався створений ресурс інформаційно-методичних матеріалів Відділу контролю якості з питань впровадження розширеної ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» та розвитку «дружніх до молоді» .

Безпечне природне вигодовування у разі відсутності материнського грудного молока – це годування дітей донорським жіночим молоком.

Перший в Україні банк грудного молока з'явився у Києві у 2019 році; у 2022 році - у неонатальному центрі Львівської обласної клінічної лікарні та Львівському перинатальному центрі.

Банк грудного молока - це високотехнологічна лабораторія, яка займається:

- отриманням грудного молока від донорів
- дослідженням складу та мікробіологічної чистоти донорського молока
- переробкою та безпечним зберіганням
- розподілом грудного молока серед новонароджених, які потребують донорського молока.

З метою популяризації та заохочування годувати немовлят грудьми щорічно у перший тиждень серпня у більшості країн світу проводиться Всесвітній тиждень підтримки грудного вигодовування, організований за ініціативи Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ).

1-го серпня 1990 року 32 країни і 10 агентств ЮНІСЕФ підписали Декларацію про захист, заохочення та підтримку грудного вигодовування.

Відбувається всесвітня акція під егідою WABA (World Alliance for Breastfeeding Action) – Всесвітнього альянсу з грудного вигодовування, який об'єднує тих, хто підтримує право матері на годування дитини грудьми та право дитини харчуватися материнським молоком. WABA працює в тісному співробітництві з UNICEF. В Україні підтримка грудного вигодовування була започаткована у 1995 році.

Всесвітній тиждень грудного вигодовування проводиться з метою створення сприятливих умов для годування грудьми, включаючи підтримку у повсякденному житті і на роботі, запровадження необхідних законодавчих гарантій, а також для поширення інформації про переваги та користь грудного вигодовування для здоров'я немовлят і матерів та зміцнення їхньої взаємодії.

Щороку WABA проголошує початок Тижня та оголошує його девіз. У 2025 році це: **«Пріоритет грудному вигодовуванню: створюємо стійкі системи підтримки»**. Ця акція відзначала матерів, які годують грудьми, у всьому їхньому розмаїтті протягом їх шляху до грудного вигодовування, одночасно демонструючи, як сім'ї, суспільство та медичні працівники можуть підтримувати кожну жінку, яка годує грудьми.

Звичайно, існує багато різних вимог до зайнятих матерів, а це означає, що жінки, які, можливо, хочуть годувати своїх дітей грудьми, не завжди отримують підтримку, щоб продовжувати це.

Напружений робочий графік разом із багатьма іншими проблемами, з якими стикаються сучасні жінки, може означати, що жінки не завжди вважають, що годувати дитину грудьми є чимось доступним для них.

Тижні грудного вигодовування спрямовані на підвищення обізнаності про користь грудного вигодовування для здоров'я та благополуччя немовлят і матерів, а також про важливість підтримки матерів у тому, щоб вони годували грудьми стільки, скільки вони бажають.

Щорічно, одночасно з Всесвітнім Тижнем проводиться Всеукраїнський тиждень підтримки грудного вигодовування.

План заходів Всеукраїнського тижня підтримки грудного вигодовування: «Пріоритет грудному вигодовуванню: створюємо стійкі системи підтримки» 01- 07 серпня 2025 року був затверджений МОЗ України (лист від 14.07.2025 № 25/223222/2-25).

У 2025 році акцент Всеукраїнського тижня підтримки грудного вигодовування було зроблено на розбудову «теплого ланцюга» підтримки для матерів на всіх рівнях-від медичних установ до громад та робочих місць, інвестування у високоякісне консультування та інтегрування підтримки лактації в рутинні послуги з охорони здоров'я матерів і дітей, забезпечення загального доступу до підтримки вигодовування, особливо для вразливих груп населення та в умовах надзвичайних ситуацій.

Мета цього підходу - перетворити грудне вигодовування з «індивідуальної відповідальності жінки» на спільну відповідальність суспільства, що гарантує здоров'я майбутніх поколінь.

Під час Всеукраїнського тижня підтримки грудного вигодовування медичними працівниками закладів охорони здоров'я за участі громадських організацій були проведені он-лайн круглі столи, виступи в ЗМІ та інші дистанційні заходи з метою підтримки грудного вигодовування та популяризації здорового способу життя.

СТВОРЮЄМО СТІКІ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ

круглий стіл
7 серпня
14:00

- Обговорення поточного стану системи підтримки грудного вигодовування в Україні, зокрема стану впровадження та розвитку Ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини (ЛІДІ)»
- Напрясування ідей та пропозицій щодо удосконалення або створення нових сталих механізмів підтримки грудного вигодовування
- Ініціювання формату регулярної взаємодії між фахівцями: обмін досвідом, моніторинг прогресу, спільне розв'язання проблем

Так, Державна установа «Центр громадського здоров'я МОЗ України» провів:

- цикл сертифікаційних навчальних заходів за 18-годинною програмою ВООЗ та ЮНІСЕФ з підтримки грудного вигодовування для медичних працівників. 1600 спеціалістів успішно пройшли тестування та отримали сертифікати;
- онлайн майстер-клас «Актуальні підходи до підтримки лактації та грудного вигодовування».

Онлайн-круглий стіл на тему «Створюємо стійкі системи підтримки грудного вигодовування», який був організований Громадською організацією «Національний рух на підтримку грудного вигодовування “Молочні ріки України”» за підтримки Центру громадського здоров'я МОЗ України та ДНП «Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит» МОЗ України»

В обласному перинатальному центрі Черкаської обласної лікарні та Черкаському міському пологовому будинку «Центр матері та дитини»

проведено «День відкритих дверей». Разом з лікарями акушерами гінекологами, педіатрами-неонатологами, психологіями «Школи відповідального батьківства», проведено заняття та консультації із сімейними парами, які готуються до партнерських пологів, з метою формування навичок підтримки лактації в післяпологовому періоді. Майбутні батьки мали можливість прослухати доказові сучасні рекомендації з грудного вигодовування. Тому що створення стійких систем підтримки грудного вигодовування -

це інвестиція в майбутнє: здоров'я нації, що забезпечує впевненість мам, здорових дітей та сильне майбутнє. В обласному центрі пройшов захід за участю ГО Українська Академія Медицини Грудного Вигодовування, в якому в якості спікера виступила лікарка педіатр-неонатолог Черкаського міського пологового будинку «Центр матері та дитини».

На офіційних сайтах та сторінках у соціальних мережах структурних підрозділів охорони здоров'я міських та обласних держадміністрацій, перинатальних центрів, міських та районних лікарень було розміщено інформацію про важливість грудного вигодовування та що до дотримання вимог Міжнародного зведення правил збуту заміників грудного молока. Ряд публікацій була опублікована, щоб привернути увагу до важливості

грудного молока як джерела живлення та емоційного зв'язку між матір'ю та дитиною, а також до необхідності створення ефективних систем підтримки для жінок, які годують груддю.

Здійснені виступи та публікації у ЗМІ

Проведені семінари – тренінги для медичних працівників.

Розміщення інформаційних плакатів на тему грудного вигодовування в закладах охорони здоров'я

Оновлені інформаційні стенди щодо підтримки грудного вигодовування у відповідності до тематики Всеукраїнського тижня підтримки грудного вигодовування, а також основним принципам грудного вигодовування

Проведені регіональні офлайн та онлайн «Круглі столи» для батьків, медичного персоналу та груп підтримки грудного вигодовування

В «Школах відповідального батьківства» проведено заняття та індивідуальні консультації із сімейними парами, які готуються до партнерських пологів, з метою формування навичок підтримки лактації в післяпологовому періоді, особливо для матерів, які навчаються або працюють.

Всім жінкам, що пройшли навчання в «Школі відповідального батьківства» та виявили бажання отримувати додаткову інформаційну підтримку з питань грудного вигодовування після народження дитини, була проведена розсилка інформаційних матеріалів на електронні адреси Правила успішного грудного вигодовування

- Правильне прикладання дитини до грудей
- Організація грудного вигодовування одразу після пологів та після кесаревого розтину
- Харчування матері під час грудного вигодовування
- Як збільшити кількість молока
- Що робити у випадку лактостазу та інших проблем з грудьми
- Правила введення прикорму

Серед молодих батьків на постійній основі розповсюджується шість буклетів з різноманітних питань грудного вигодовування:

- «Успішне грудне вигодовування: поради майбутнім мамам»
 - «Що робити, якщо здається, що в мене недостатньо молока?»
 - «Поради мамі, яка планує вийти на роботу або продовжити навчання».
 - «Вводимо прикорм: поради мамі, як правильно знайомити малюка зі стравами прикорму.»
 - «Харчування матерів, що годують грудьми»
 - «Пам'ятка з годування грудьми».
- Протягом тижня медичними працівниками закладів проводилися індивідуальні бесіди з батьками новонароджених дітей та дітей раннього віку щодо фізіологічних умов харчування, основних ускладнень та труднощів, які виникають при грудному вигодовуванні.

- В рекреаційних приміщеннях закладів охорони здоров'я на постійній основі транслюється відео-ролики «Цікаві факти про грудне вигодовування» та інші
- На сайті закладу та на facebook-сторінці постійно оновлюється інформація стосовно питань грудного вигодовування, зокрема, щодо проведення Всесвітнього тижня грудного вигодовування.
- Майстер-класи по методикам прикладання до грудей - охоплено (КНП «ВОДКЛ ВОР» та ВОКЛ ім.М.І. Пирогова, ВМКЛ «Центр Матері та дитини», пологові будинки)
- Акція – свято в підтримку Всесвітнього тижня вигодовування у м.м. Вінниці, Львові, Києві

У 2025 році в Україні діяльність закладів охорони здоров'я щодо підтримки грудного вигодовування (ГВ) була зосереджена на збереженні здоров'я матерів і немовлят в умовах війни, реалізації ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини», навчанні медперсоналу та проведенні тематичних заходів.

Звіти з фотографіями про святкування Тижня в Україні були розміщені на веб-сайті ДНП "НДСЛ «Охматдит» МОЗ України".

The screenshot shows the website of the National Center for Child Health and Development (NCHD) of the Ministry of Health of Ukraine. The page features a navigation bar with links to 'ГОЛОВНА', 'ПРО ВІДДІЛ', 'ЛДД', 'КДМ', 'КАРТА ЛДД/КДМ', 'НОВИНИ', and 'КОНТАКТИ'. Below the navigation bar, there are several news articles:

- 24.11.2025:** Інформаційні матеріали від засідання ТРГ з питань СРЗ у Дніпрі – 28 жовтня. (Sexual and Reproductive Health Techni Working Group)
- 18.11.2025:** Додаткові матеріали з вебінару «Розширення ініціативи «Дружні до дитини» ВФНІ на громадські установи» від 20 жовтня 2025р. (Industrialized Countries, Eastern Euro; Commonwealth of Independent States)
- 17.10.2025:** Запрошуємо на вебінар «Розширення ініціативи «Дружні до дитини» ВФНІ на громадські установи» – 20 жовтня 2025р. (Industrialized Countries, Eastern Euro; Commonwealth of Independent States)
- 19.09.2025:** Двомовний словник термінів з гендерної рівності, прав людини та справедливості у сфері здоров'я. (з практичними прикладами їх використання)
- 06.08.2025:** Круглий стіл «Створюємо стійкі системи підтримки грудного вигодовування» – 7 серпня о 14:00. (ОЕМО СТІЙКІ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ)
- 01.08.2025:** Тиждень підтримки грудного вигодовування 2025 – дати, імена, міста. (Пріоритет Грудному Вигодовуванню)
- 15.07.2025:** Онлайн-майстер-клас «Сучасне ведення лактації та грудного вигодовування», що відбудеться 16 липня 2025 року. (СУЧАСНЕ ВЕДЕННЯ ЛАКТАЦІЇ ТА ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ)
- 02.07.2025:** Всесвітній і Всеукраїнський тиждень підтримки грудного вигодовування – 2025. (Пріоритет Грудному Вигодовуванню)

Дотримання вимог Міжнародного зведення правил щодо збуту заміників грудного молока (МЗП) в Україні

• Грудне вигодовування є найбільш ефективним профілактичним заходом громадської охорони здоров'я для зниження дитячої смертності і захворюваності.

• Реклама компаній, що виробляють сухі суміші, скорочує поширення грудного вигодовування і призводить до збільшення використання заміників грудного молока.

• Реалізація та виконання МЗП забороняє неетичні методи збуту, які шкодять грудному вигодовуванню.

- Для забезпечення ефективності, Зведення правил повинно бути законодавчо закріплено в сурових, юридично виконуваних національних нормах, які відслідковуються і виконуються незалежними структурами.

Більшість держав-членів ВООЗ зробили кроки для впровадження Кодексу, прийнявши правові заходи для реалізації принаймні деяких його положень. Проте лише деякі країни прийняли правові заходи, тісно пов'язані з положеннями Кодексу, а правозастосування прийнятих правових заходів залишається слабким.

Відсутність закону або ратифікації МПЗ не означає, що його положення можна не виконувати або ігнорувати, оскільки при відсутності відповідної законодавчої норми, країна має керуватися відповідною міжнародною нормою. Дотримання Міжнародного зведення правил є також умовою міжнародної торгівлі.

Варто відзначити той факт, що у новій редакції «10 кроків успішного грудного вигодовування» (ВООЗ, 2018), першим кроком, поряд з наявністю Політики щодо підтримки грудного вигодовування, задекларовано дотримання положень Міжнародного кодексу збуту заміників грудного молока.

В 2023 році ВООЗ було розроблено та прийнято «Настанову щодо регуляторних заходів, спрямованих на обмеження цифрового маркетингу заміників грудного молока».

Метою даної настанови є надання підтримки державам-членам Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) у розробці та застосуванні регуляторних заходів, спрямованих на обмеження цифрового маркетингу продуктів, які підпадають під сферу дії Міжнародного кодексу з маркетингу заміників грудного молока та інших наступних відповідних резолюцій Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я (далі разом – "Кодекс") шляхом застосування Кодексу до цифрових середовищ. Особливо важливим це є під час гуманітарних надзвичайних ситуацій, які посилюють ризики для здоров'я, пов'язані з неналежним вигодовуванням немовлят і дітей раннього віку. Проте маркетинг продуктів дитячого харчування, як правило, зростає під час таких кризових ситуацій. Рекомендації, представлені в цьому посібнику, стосуються цифрового маркетингу під час гуманітарних та надзвичайних ситуацій.

Регуляторні заходи, спрямовані на обмеження цифрового маркетингу заміників грудного молока, будуть найбільш ефективними в контексті комплексного всебічного впровадження Кодексу (Mathiessen J, Vasic M, Zhu, N, Центр медичного права Сіднейського університету, Відділ охорони здоров'я Тихоокеанського співтовариства (SPC), неопублікований звіт, 2022). Всебічне впровадження Кодексу означає прийняття та застосування правових заходів, тісно пов'язаних з його сферою дії та положеннями, включаючи наступні резолюції. На Сімдесят п'ятій сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я було представлено всебічний огляд доказів, що описують масштаби та вплив просування заміників грудного молока в цифровому середовищі. У звіті ВООЗ про масштаби та вплив цифрових маркетингових стратегій для просування заміників грудного молока зазначається, що цифрові середовища швидко стають основним джерелом впливу на просування

замінників грудного молока в усьому світі, цифровий маркетинг збільшує охоплення та потужність реклами та інших форм просування в цифрових середовищах, а вплив цифрового маркетингу збільшує обсяги купівлі та використання замінників грудного молока.

Держави повинні забезпечити, щоб регуляторні заходи ефективно забороняли просування продуктів, які підпадають під дію Кодексу, включаючи просування брендів, по всіх каналах і в усіх засобах масової інформації, включаючи цифрові медіа.

В Україні на сьогодні діє Закон України № 1822-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства України у сфері забезпечення дитячим харчуванням у відповідність з вимогами законодавства Європейського Союзу» (Прийняття від 21 жовтня 2021 року).

Важливим залишається питання дотримання вимог Міжнародного кодексу збуту замінників грудного молока закладами охорони здоров'я (Кодекс), в яких надається допомога матерям та дітям (наказ МОЗ України від 28.10.2011 № 715 «Про подальше впровадження Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини» в Україні», Принцип/крок 11).

Моніторинг дотримання вимог Кодексу систематично здійснюється відділом контролю якості надання медичної допомоги департаменту організаційно-методичної допомоги та контролю якості надання медичної допомоги ДНП «НДСЛ «Охматдит» МОЗ України», регіональними центрами підтримки грудного вигодовування, представниками громадських організацій та окремими особами з числа батьків, якими активно виявляються факти порушень. На жаль, таких фактів в умовах війни, виявляється дещо більше. З метою своєчасного реагування інформація про виявлені факти порушень доводиться до відома структурних підрозділів охорони здоров'я обласних та Київської міської держадміністрацій, керівників закладів охорони здоров'я.

Здійснюється вивчення думки матерів щодо дотримання вимог Ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня доброзичлива до дитини» та якості підтримки сім'ї з питань підтримки грудного вигодовування. Результати анкетування опрацьовуються та надсилаються до Регіональних центрів для відповідного реагування.

Безумовно, для України, як і для інших країн світу, є надзвичайно актуальним питання здійснення Регуляторних заходів, спрямованих на обмеження цифрового маркетингу замінників грудного молока, що буде найбільш ефективним в контексті комплексного всебічного впровадження Кодексу.

Вимоги Кодексу враховані та відображені в Спільній заяві МОЗ, Представництва ЮНІСЕФ в Україні, Представництва ВООЗ в Україні, Міжнародного Кластеру харчування «Про захист існуючої системи годування немовлят та дітей перших років життя в умовах військового конфлікту в Україні та кризи, пов'язаної з потоком біженців» (версія 2: травень 2022 р).

Аналіз показників роботи закладів охорони здоров'я, які мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини»

Станом на 01.01.2026 звіти отримано від **400** закладів охорони здоров'я, що мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини», без урахування тих установ, що знаходяться на територіях АР Крим, м. Севастополь, тимчасово окупованих територіях та в районах де ведуться (нещодавно велись) активні бойові дії.

Кількість закладів охорони здоров'я, які надають допомогу матерям та дітям та мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини» (з числа областей, від яких отримано інформацію)

Заклади охорони здоров'я, які надають допомогу матерям та дітям	Кількість ЗОЗ		Питома вага сертифікованих, %
	Всього	Мають статус «ЛДЦ»	
Перинатальний центр III рівня	16	13	81,25%
Перинатальний центр II рівня	12	12	100%
Пологовий будинок	9	8	88,89%
Жіноча консультація самостійна	25	4	16,00%-
Обласна дитяча лікарня	18	15	83,33%
Міська дитяча лікарня	19	10	52,63%
Дитяча поліклініка самостійна	21	4	19,05%
Лікарня для дорослого населення (обласна, міська, районна), до складу якої входять акушерські та дитячі підрозділи	274	169	61,68%
Лікарня для дорослого населення (обласна, міська, районна), до складу якої входять акушерські підрозділи	132	62	46,97%
Лікарня для дорослого населення (обласна, міська, районна), до складу якої входять дитячі підрозділи	149	58	38,93%
Центри ЦСМД	688	44	6,40%
ДНП «НДСЛ «Охматдит» МОЗ України»	1	1	100%
Разом	1363	400	29,3%

Питома вага закладів охорони здоров'я, сертифікованих відповідно статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» з числа тих, в яких надається допомога матерям та дітям, становить 29,3% (25,8% у 2024 р.) При цьому, пологові будинки сертифіковані на 88,89%, перинатальні центри II рівня на 100% і III – на 81,25%; обласні дитячі лікарні – на 83,33%; міські дитячі лікарні – 52,63%.

Загальне зменшення питомої ваги сертифікованих закладів з 41,5% у 2012 році до 26,91% у 2025-му пов'язане з утворенням нових лікувальних установ первинної ланки – Центрів первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД) та об'єднанням кількох закладів в один. Станом на 01.01.2026р. налічується 688 ЦПМСД, з яких лише 44 (6,40%) мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини».

**Кількість закладів охорони здоров'я, які мають статус
«Лікарня, доброзичлива до дитини»
в розрізі регіонів**

Назва регіону	Кількість ЗОЗ, в яких надається допомога матерям та дітям	Кількість ЗОЗ, які мають статус ЛДД	%	Кількість народжених в усіх родопомічних закладах регіону	Кількість народжених в ЗОЗ, які мають статус ЛДД	%
Вінницька	91	43	47,25%	7630	70621	92,54%
Волинська	39	16	41,03%	7582	4113	54,25%
Дніпропетровська	114	31	27,19%	11391	11391	100,00%
Донецька	Інформація тимчасово не доступна					
Житомирська	61	13	21,31%	5919	5687	96,08%
Закарпатська	36	8	22,22%	8926	6739	75,50%
Запорізька	4	4	100%	1851	1851	100,00%
Івано-Франківська	57	12	21,05%	7487	5956	79,55%
Київська	62	8	12,90%	5814	2969	51,07%
Кіровоградська	59	3	5,08%	3606	1276	35,39%
Львівська	78	39	50,00%	14643	13163	89,89%
Луганська	Інформація тимчасово не доступна					
Миколаївська	95	40	42,11%	4091	3755	91,79%
Одеська	94	9	9,57%	11722	8335	71,11%
Полтавська	69	26	37,68%	5996	5996	100,00%
Рівненська	55	10	18,18%	9083	7846	86,38%
Сумська	8	8	100%	3079	3079	100%
Тернопільська	40	12	30,00%	4542	4542	100%
Харківська	38	4	10,53%	2958	2346	79,31%
Херсонська	Інформація тимчасово не доступна					
Хмельницька	58	13	22,41%	5904	4224	91,45%
Черкаська	67	12	17,91%	4619	4353	85,27%
Чернівецька	61	11	18,03%	3294	3294	100%
Чернігівська	73	34	46,58%	3209	3209	100,00%
м. Київ	48	40	83,30%	20241	20241	100,00%
НДСЛ «Охматдит» МОЗ України	1	1	100%			
Приватні ЗОЗ		3				
Разом	1363	400	29,3%	199230	143697	72,13%

Найбільша питома вага сертифікованих закладів охорони здоров'я в областях: Сумській-100%, Запорізькій-100%, та м. Києві – 83,30%;

Найменша питома вага сертифікованих закладів охорони здоров'я в Кіровоградській області – 5,08%, Одеській області – 9,57% та Харківській-10,53%.

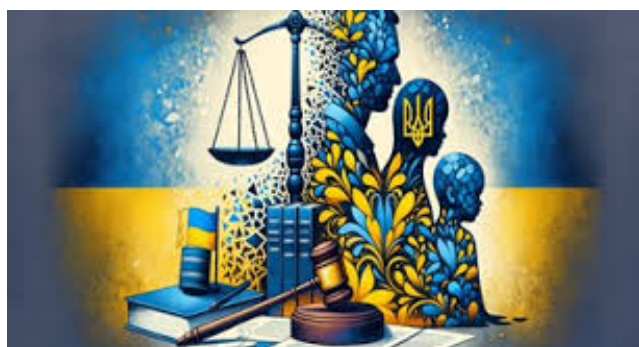
Питома вага дітей, які народились в закладах охорони здоров'я сертифікованих на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини», у 2025 році становила 72,13% (70,29% -у 2024р.) .

Від 90 до 100% дітей народжуються в родопомічних закладах, що мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини» у м. Києві, Чернігівській, Дніпропетровській, Полтавській, Чернігівській, Сумській, Запорізькій, Житомирській, Миколаївській, Хмельницькій, Тернопільській областях.

В той самий час у Кіровоградській області лише 35,39% дітей народжуються у сертифікованих закладах, що є найнижчим показником в Україні.

Акушерські амбулаторні підрозділи

	2024	%	2025	%
Число вагітних жінок, які народили протягом року, з них:	93951		93703	
передчасних пологів	4519	4,82%	4433	4,73%
було охоплено заняттями з грудного вигодовування	86669	92,25%	82999	88,58%
було охоплено заняттями з підготовки сімейних пар до партнерських пологів	73638	78,4%	73571	78,5%

Зробити народження дитини подією, яка відбувається в умовах максимального фізичного та духовного комфорту можливо за умови підготовки батьків до свідомого батьківства. З цією метою в Україні в закладах, де здійснюється антенатальний нагляд, були створені, «Школи підготовки сім'ї до пологів», які діють відповідно до наказу МОЗ від 15.07.2011 № 417 «Про організацію амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні» (зі змінами).

У звітному році: на етапах антенатального нагляду пройшли навчання з грудного вигодовування 88,58% вагітних, проти – 92,25% у 2024; навчання з підготовки до партнерських пологів пройшли 78,5% (78,4% -у 2024р.) партнерських пар. Популярність партнерських пологів та ефективність підготовки сімейних пар залишається на високому рівні. Робота «Школи відповідального батьківства» здійснювалась в оф-лайн, он-лайн режимі та в соцмережах. При цьому, найменша питома охоплення підготовкою до партнерських пологів (38,8% - 58,8%) спостерігається в Кіровоградській, Сумській, Чернігівській областях, що пов'язано з військовим станом.

Акушерські стаціонари

В усіх сертифікованих акушерських стаціонарах створені індивідуальні та сімейні пологові зали для проведення партнерських пологів, де впроваджено 2-годинний контакт «шкіра до шкіри» та початок грудного вигодовування протягом першої години життя, дотримання «теплого ланцюжка».

	2024	2025
Кількість пологів, з них:	136583	130827
Партнерських пологів	111857-81,9%	107830-82,4%
Кількість нормальних пологів	86109-63,0%	81899-62,6%
Кількість пологів шляхом кесаревого розтину	39132-28,7%	38545-29,5%
Медикаментозне знеболення вагінальних пологів, у т.ч.	39421-40,5%	38529-41,9%
- епідуральна анестезія	33560-85,1%	34411-89,3%
Кількість новонароджених всього, з них:	138584	133002
Народились з масою тіла менше 2500 г	11119-8,0%	9801-7,4%
Прикладено до грудей в першу годину після народження	123723-89,3%	121695-91,5%
Проліковано дітей у відділенні інтенсивної терапії	10595-7,6%	10250-7,7%
Переведено дітей до дитячої лікарні	4657-3,4%	3964-3,0%
Перебувало дітей спільно з матір'ю	127626-92,1%	123904-93,2%
Виписано з пологового будинку на виключно грудному вигодовуванні	124544-89,9%	123204-92,6%
Показник захворюваності новонароджених на гнійно-септичні хвороби	1,7	
Показник захворюваності породіль на гнійно-септичні хвороби	1,4	

У 2025 році дещо збільшилась питома вага партнерських пологів до 82,4% проти – 81,9%, в 2024 році.

Стабільною протягом останніх років залишається питома вага нормальних пологів. У 2025 році (62,6%), 2024 році (63,0%).

В акушерських та дитячих стаціонарах на спільному перебуванні знаходилося 93,2% матерів з дітьми.

Питома вага кесарських розтинів збільшилася на 0,8% (29,5%).

Звертає увагу тенденція до збільшення рівня медикаментозного знеболення вагінальних пологів до 41,9% (15% - у 2016-17рр., 40,5% - у 2024р.). Найчастіше знеболення природніх пологів використовується у

Рівненській – 70,2%, в Івано-Франківській – 62,4%, в Вінницькій – 56,9%. Серед методів знеболення у 89,3% випадків перевага надається епідуральній анестезії.

В 2025 захворюваність новонароджених та матерів на гнійно-септичні хвороби не було, що є результатом організації спільного перебування матерів з дітьми та впровадження новітніх перинатальних технологій.

Дитячі стаціонари

В дитячих стаціонарах створені умови для спільного перебування матері та дитини, а також умови перебування для матерів, які тимчасово, з об'єктивних причин, розлучені з дитиною. Це дає можливість зберігати та підтримувати лактацію та контактувати з хворою дитиною.

Батьки отримують інформацію з правил введення прикорму дітям, які досягли 6-ти місячного віку. Продукти прикорму хворі діти в переважній більшості закладів охорони здоров'я лікарень отримують безкоштовно.

Питома вага дітей 1-го місяця життя, які знаходились на стаціонарному лікуванні у відділеннях патології новонароджених та виходжування недоношених та були вперше прикладені до грудей в умовах дитячих лікарень дорівнює 23,1%. Загальна кількість таких, що отримували виключно грудне вигодовування на час виписки становить 83,7%.

Питома вага дітей 1-го року життя, які виписуються із стаціонару на виключно грудному вигодовуванні, становить 50,5% проти 47,7% при поступленні в стаціонар. Таке збільшення відбувається переважно за рахунок дітей 1-го місяця життя, які вперше прикладаються до грудей.

В дитячих стаціонарах, куди масово не направляються новонароджені діти, рівень таких, що поступили та виписались на виключно грудному вигодовуванні практично однаковий. Даний факт свідчить про те, що в дитячих лікарнях недостатня увага приділяється матерям, що мають дітей на змішаному вигодовуванні, в аспекті переведення таких дітей на виключно грудне.

В дитячих лікарнях створені умови для участі членів родини в догляді за дитиною. Зокрема в НДСЛ «Охматдит» МОЗ України широко залучаються близькі родичі для допомоги у виходжуванні недоношених дітей за методом «Мама-кенгуру». Даний метод догляду поступово впроваджується в інших закладах України, де надається допомога недоношеним дітям.

Лікувально-діагностичні втручання дітям проводяться за умови інформованої згоди матері (батьків). Огляд та будь-які медичні втручання проводяться з дотриманням теплового ланцюжка.

Дитячі амбулаторні підрозділи

Амбулаторна допомога дітям раннього віку надається переважно центрами первинної медико-санітарної допомоги, дитячими поліклініками та консультативно-діагностичними центрами. Із загальної кількості таких закладів, сертифікованих на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» на сьогодні вкрай недостатньо. У 11 областях їх 1-2, а в 7 областях їх немає зовсім.

Основні показники сертифікованих закладів охорони здоров'я

	2024	2025
Дітей які досягли 1 року життя, З них:	29370	28163
Перебувало на ВГВ до 6 міс	18828-64,1%	18362-65,2%
Дітей які досягли 2 років життя, з них:	33709	32232
Дітей, які отримували грудне молоко у віці 12 місяців і більше	9459-28,1%	11652 -36,2%
Захворюваність дітей першого року життя,%	656,66	718,5
Захворюваність на гострі кишкові інфекції	15,53	11,90
хвороби органів дихання	315,95	338,7
хвороби органів травлення	24,50	22,5
Показник смертності дітей до 1 року (на 1000 народжених живими)	1,8	0,23

Не дивлячись на виклики сьогодення вдається утримувати показник виключно грудного вигодовування до 6 місяців по сертифікованих закладах на достатньо високому рівні, який складає у 2025рр. - 65,2%.

На другому році життя 36,2% дітей отримують грудне молоко (28,1% у 2024р.).

В 2023-2025рр., в умовах повномасштабної агресії рф, в Україні працює Технічна робоча група з годування немовлят і дітей раннього віку в надзвичайних ситуаціях (IYCFE TWG) Українського кластера харчування. <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/nutrition>. В роботі даної групи брали активну участь Методично організаційний навчально-

ресурсний центр НДСЛ «Охматдит» МОЗ України (Романенко Л.В.), керівники регіональних центрів підтримки грудного вигодовування (Шлемкевич О., Воробей В. та інші).

Зокрема, було проведено низку професійних зустрічей та круглих столів за участі:

- Центру громадського здоров'я МОЗ України
- Української Академії Медицини Грудного Вигодовування
- громадської організації «**Молочні ріки**»
- Київського міського центру з підтримки грудного вигодовування
- Банку грудного молока Перинатального центру м. Києва
- експертів у галузі акушерства, неонатології та педіатрії.

У рамках співпраці обговорювалися питання:

- розвитку системи консультування з грудного вигодовування;
- впровадження міжнародних рекомендацій ВООЗ та ЮНІСЕФ;
- використання донорського грудного молока у виходжуванні передчасно народжених дітей;
- розвитку міжвідомчої взаємодії між державними та громадськими структурами.

В теперішній час розглядається питання щодо проведення спільних, з Міжнародним медичним корпусом, тренінгів, вебінарів з питань підтримки грудного вигодовування, реалізації пілотного проекту щодо інтеграції Програми МАМІ в діяльність закладів охорони здоров'я первинної ланки на деокупованих територіях Київської області.

ВИСНОВКИ

В 2025 році заклади охорони здоров'я України, надавали допомогу матерям та дітям в умовах повномасштабного вторгнення рф в Україну. В складних умовах продовжувалась робота з підтримки грудного вигодовування, впровадження перинатальних технологій, спрямованих на збереження здоров'я матері і дитини.

Звіти щодо основних показників роботи отримано від 370 закладів, (за виключенням тимчасово окупованих територій та районів де ведуться (нещодавно велись) активні бойові дії).

Питома вага закладів охорони здоров'я, сертифікованих відповідно статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» з числа тих, в яких надається допомога матерям та дітям та підлягають сертифікації, становить 29.3% (25,8%-у 2024р.) При цьому, пологові будинки сертифіковані на 88,89%,

перинатальні центри II рівня на 100% і III – на 81.25%; обласні дитячі лікарні – на 83,33%; міські дитячі лікарні – 52,63%.

Загальне зменшення питомої ваги сертифікованих закладів з 41,5% у 2012 році до 27.07% у 2025-му пов'язане з утворенням нових лікувальних установ первинної ланки – Центрів первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД) та об'єднанням кількох закладів в один. Станом на 01.01.2026р. налічується 688 ЦПМСД, з яких лише 44 (6,40 %) мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини».

У Сумській та Запорізькій областях після реформування питома вага сертифікованих закладів охорони здоров'я становить 100%, м. Києві – 83,30%; в областях: Львівській - 50,00%, Чернігівській – 46,58%, Миколаївській – 42,11%, та Волинська - 41,03%.

Найменша питома вага сертифікованих закладів охорони здоров'я в Кіровоградській області – 5,08%, Одеській –9,57 та Харківській області – 10,53%.

Питома вага дітей, які народились в закладах охорони здоров'я сертифікованих на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини», у 2025 році становила 72,13 %. (64,86 % у 2024 р.).

Питома вага партнерських пологів 82,4%.

Стабільною протягом останніх років - на рівні 62,6% - лишається питома вага нормальних пологів.

Питома вага дітей 1-го місяця життя, які знаходились на стаціонарному лікуванні у відділеннях патології новонароджених та виходжування недоношених та були вперше прикладені до грудей в умовах дитячих лікарень зберігається на рівні 23,1%.

Рівень виключно грудного вигодовування до 6 місяців по сертифікованих закладах у 2025 році становив 65,2% (64,1% у 2024 р.).

Питома вага дітей, які отримували грудне молоко у віці 12 місяців і більше становить у 2025 році збільшилась на 8,1% і становить 36,2% (28,1% у 2024р.)

У зв'язку з військовим вторгненням РФ в Україну в 2022 - 2025рр. робота з оцінки закладів охорони здоров'я на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» була обмежена, а з - переоцінки не проводилась.

Попри війну, продовжувалась наступна діяльність направлена на підтримку грудного вигодовування в Україні:

Навчання персоналу закладів охорони здоров'я в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну проводилось Регіональними центрами переважно в он-лайн режимі. Протягом року в більшості закладів проведено планові заняття з лікарями та медичними сестрами за програмою «Підтримка грудного вигодовування».

Кафедрою неонатології НУОЗ України імені П.Л. Шупика та кафедрою педіатрії, дитячої кардіології та кардіохірургії НУОЗ ім. П.Л. Шупика щорічно проводяться цикли тематичного удосконалення: «Сучасна практика грудного вигодовування та підготовка лікувальних закладів на відповідність статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини», «Організація грудного вигодовування новонароджених і немовлят та виходжування методом мати-кенгуру передчасно народжених дітей»

Продовжується підготовка медичних працівників ЗОЗ України, консультантів з грудного вигодовування силами міжнародних організацій (Дитячий Фонд ООН/ЮНІСЕФ, Міжнародний кластер харчування) та «Національним рухом України на підтримку грудного вигодовування «Молочні ріки». З числа підготовлених консультантів відбувається поповнення регіональних тренерських команд.

Робота «Школи відповідального батьківства» в багатьох регіонах здійснювалась окрім офф-лайн режиму в он-лайн режимі та в соцмережах.

На сьогоднішній день, практика проведення онлайн зустрічей та консультацій різноманітного формату набуває все більшої популярності. В соціальних мережах на сторінках окремих закладів часто розміщені онлайн-записи проведення занять з майбутніми батьками, які користуються широким попитом серед підписників.

У серпні 2025 року практично в усіх регіонах здійснені заходи присвячені Всесвітньому Тижню підтримки грудного вигодовування» під девізом: «Пріоритет грудному вигодовуванню: створюємо стійкі системи підтримки». Під час Тижня медичними працівниками за участі громадських організацій були проведені он-лайн круглі столи, виступи в ЗМІ та інші дистанційні заходи з метою підтримки грудного вигодовування та популяризації здорового способу життя.

Продовжено онлайн-анкетування матерів щодо якості надання допомоги з підтримки грудного вигодовування в закладах охорони здоров'я України та проведення аналізу отриманих результатів з метою постійного моніторингу та здійснення заходів щодо покращання.

Відділом контролю якості надання медичної допомоги ДНП «НДСЛ «Охматдит» МОЗ України» та регіональними центрами підтримки грудного вигодовування здійснюється методичне забезпечення, моніторинг, оцінка та координація діяльності органів та закладів охорони здоров'я України з питань подальшого впровадження та розвитку Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини».

Здійснюються заходи щодо посилення співпраці з міжнародними організаціями, благодійними фондами, Міжнародним медичним корпусом, участь в роботі Технічної робочої групи з годування немовлят і дітей раннього віку в надзвичайних ситуаціях (IYCFE TWG) Українського кластера харчування.

Взяли участь в тематичному дослідженні підтримки грудного вигодовування під час великомасштабної надзвичайної ситуації, міжнародного реагування на потреби постраждалих від конфлікту немовлят, дітей раннього віку й осіб, які здійснюють догляд за ними, в Україні, яке проведено Технічною робочою групою з годування немовлят і дітей раннього віку в надзвичайних ситуаціях, за підтримки Дитячого фонду ООН/ЮНІСЕФ.

В 2025 році активізувалась робота, за участі громадських організацій, щодо моніторингу дотримання вимог Міжнародного зведення правил збуту заміників грудного молока. Дещо більшою є кількість зафіксованих фактів щодо недотримання вимог Міжнародного зведення правил збуту заміників

грудного молока з боку закладів охорони здоров'я, в яких надається допомога матерям та дітям, в т.ч. і тих, які мають статус «Лікарня, доброзичлива до дитини». Це свідчить про необхідність подальшого удосконалення моніторингу діяльності закладів охорони здоров'я, сертифікованих відповідно статусу «Лікарня, доброзичлива до дитини» та здійснення заходів щодо беззаперечного дотримання Принципів підтримки грудного вигодовування.

Заходи щодо подальшого розвитку Розширеної ініціативи ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини» в Україні на 2026 рік

1. Забезпечити подальше впровадження та розвиток Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини».
2. Продовжити співпрацю з міжнародними організаціями (ВООЗ, ЮНІСЕФ, Міжнародний Кластер харчування, Міжнародний медичний корпус) щодо подальшого розвитку спільних проєктів з питань підтримки грудного вигодовування та охорони здоров'я матерів та дітей.
3. Сприяти більш активній інтеграції оновлених Глобальних керівних принципів Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини»/Стандарти щодо поліпшення якості надання медичних послуг матерям та дітям в діяльність закладів охорони здоров'я первинної ланки (ЦПМСД), а також покращувати систему консультування матерів, батьків.
4. Продовжити та підтримувати співпрацю Регіональних організаційно-методичних центрів і державних лікувальних закладів з неурядовими громадськими організаціями, такими, як «Національний рух України на підтримку грудного вигодовування «Молочні ріки», «Асоціація свідомого батьківства».
5. Забезпечити ефективну роботу Регіональних організаційно-методичних моніторингових центрів з метою координації та моніторингу діяльності закладів охорони здоров'я з підтримки грудного вигодовування дітей.
6. Забезпечити дотримання вимог Міжнародного зведення правил збуту заміників грудного молока в закладах охорони здоров'я, в яких надається допомога матерям та дітям шляхом постійного моніторингу в т.ч. із залученням неурядових громадських організацій.
7. Продовжувати навчання спеціалістів з питань Розширеної Ініціативи «Лікарня, доброзичлива до дитини», в т.ч. використовуючи інтернет-ресурси та за підтримки Міжнародних організацій.
8. Продовжувати підтримку проведення в Україні Всесвітнього тижня підтримки грудного вигодовування.
9. Продовжити проведення інформаційно-освітньої роботи серед населення з питань підтримки та переваг грудного вигодовування, його ролі в надзвичайних ситуаціях та важливості дотримання Міжнародного зведення правил збуту заміників грудного молока.
10. Розглянути питання щодо подальшого проведення оцінок закладів охорони здоров'я на відповідність критеріям Розширеної Ініціативи

ВООЗ та ЮНІСЕФ «Лікарня, доброзичлива до дитини», приділяючи особливу увагу установам первинного рівня медичної допомоги – регіональними спеціалістами з оцінки та переоцінок – в онлайн-режимі за участі національних спеціалістів з переоцінки.

11. Забезпечити моніторинг якості надання допомоги з підтримки грудного вигодовування в закладах охорони здоров'я, в т.ч. шляхом вивчення думки матерів та членів родини (он-лайн та оф-лайн опитування).

12. Здійснювати заходи щодо покращання існуючих практик.